

SPIS TREŚCI

Od Autora	11
1. Podstawowe pojęcia i definicje.....	13
Ewolucja epidemiologii.....	15
Współczesne podejście epidemiologiczne.....	18
Czynniki gospodarza.....	19
Czynniki środowiskowe i swoiste czynniki etiologiczne.....	20
Współdziałanie czynników.....	21
2. Zapobieganie chorobom.....	23
Zapobieganie pierwszej fazy (podstawowe).....	25
Zapobieganie drugiej fazy.....	28
Zapobieganie trzeciej fazy (rehabilitacja).....	28
3. Ocena stanu zdrowia zbiorowości.....	30
Pojęcie zdrowia i choroby.....	30
Negatywne i pozytywne mierniki zdrowia.....	32
Markery biologiczne ekspozycji i choroby.....	32
4. Badanie umieralności.....	35
Umieralność niemowląt.....	36
Wskaźnik śmiertelności.....	38
Tablice wymieralności.....	38
5. Badanie rozpowszechniania chorób (zachorowalność i chorobowość).....	39
Rozpoznanie i klasyfikacja chorób.....	39
Mierniki epidemiologiczne rozpowszechniania chorób w populacji.....	40
Współczynnik zapadalności.....	43
Współczynnik chorobowości.....	44
Dobór mierników stanu zdrowia populacji.....	47
6. Źródła informacji o stanie zdrowia zbiorowości.....	48
Dane o zgonach.....	48
Zasady wyboru rozpoznań.....	49
Dane o chorobach.....	50

Zgłoszenia chorób zakaźnych.....	51
Zgłoszenia chorób i zatruc zawodowych.....	52
Zgłoszenia nowotworów złośliwych.....	53
Choroby podlegające obowiązkowej rejestracji.....	54
Dane o przyczynach niezdolności do pracy.....	54
Statystyki szpitalne.....	55
Statystyki leczenia otwartego.....	56
Dane dotyczące inwalidztwa.....	57
Dane z masowych badań profilaktycznych.....	57
Specjalne organizowane badania stanu zdrowia ludności.....	58
7. Strategia badań epidemiologicznych.....	59
Badania epidemiologiczne opisowe.....	60
Badania analityczne (etiologiczne).....	61
Badania eksperymentalne (interwencyjne).....	61
8. Epidemiologia opisowa.....	65
Charakterystyka osób.....	65
Zmienność występowania chorób w czasie (zmienność czasowa).....	72
Zmienność występowania chorób w zależności od miejsca.....	75
Migracja populacji w analizach geograficznych.....	79
9. Badania obserwacyjne retrospektywne (kliniano-kontrolne).....	81
Wybór grupy przypadków.....	83
Wybór grupy kontrolnej.....	84
Liczba grup kontrolnych.....	87
Reprezentatywność materiału.....	88
Badania kliniczno-kontrolne ułożowane w „gnieździe” lub badania gniazdowe.....	89
Paradoks Berksona.....	90
Obciążenia wyników badania wynikające z różnej wykrywalności choroby.....	92
Źródła innych obciążeń.....	94
Znaczenie zmiennych zakłócających wyniki badania.....	95
10. Badania obserwacyjne prospektywne (kohortowe).....	97
Wybór kohorty ekspozowanej.....	100
Wybór kohorty kontrolnej.....	101
Zbieranie danych o narażeniu i skutkach zdrowotnych.....	101
Liczebność badanych w grupach.....	103
Zalety i wady metody prospektywnej.....	103
11. Badanie eksperymentalne (losowe badania kontrolowane).....	105
Formułowanie głównego celu badania eksperymentalnego.....	107
Poziom wyjściowy i końcowy eksperymentu.....	107
Czynnik doświadczalny.....	109
Sposoby wykonywania zabiegów.....	111
1. Model doświadczenia w układzie ciągłym.....	111
2. Model doświadczenia w układzie naprzemiennym.....	112
3. Model doświadczenia z układem zabiegów różnoczasowych.....	113
Populacja eksperymentalna.....	113

Przydział zabiegów w układach ciągłych.....	115
Przydział zabiegów w układach naprzemiennych.....	118
Liczebność jednostek doświadczalnych.....	122
Badanie sekwencyjne.....	122
Standaryzacja warunków przebiegu doświadczenia.....	125
Analiza wyników.....	126
Problemy natury etycznej.....	126
Losowe badania kontrolowane w medycynie zapobiegawczej.....	128
12. Wczesne wykrywanie chorób (badanie przesiewowe).....	131
Wybór choroby.....	132
Wykrywalne stadium przedkliniczne choroby.....	133
Badania przesiewowe w ochronie zdrowia publicznego.....	134
Rak szyjki macicy.....	134
Rak sutka.....	135
Rak oskrzelopochodny.....	135
Rak okrężnicy.....	136
Rak żołądka.....	136
Nadciśnienie tętnicze krwi.....	136
Choroby naczyń wieńcowych.....	137
Cukrzyca.....	137
Jaskra.....	138
Gruźlica.....	138
Choroby przewlekłe oskrzeli.....	138
Badanie niemowląt i dzieci.....	139
Ocena wczesnych i odległych korzyści zdrowotnych badań przesiewowych.....	139
Porównywanie umieralności.....	142
Porównywanie chorobowości.....	142
Porównywanie czasu przeżycia.....	142
Ocena metodą eksperymentalną.....	143
Ocena metodą obserwacyjną.....	143
13. Metody oceny trafności diagnozy lekarskiej.....	145
Definicja choroby.....	146
Trafność pomiaru.....	149
Krzywa ROC (receiver operating characteristic).....	153
Wielokrotne badania diagnostyczne.....	154
Badania diagnostyczne równoległe.....	154
Badania diagnostyczne seryjne.....	155
14. Wnioskowanie o czynnikach ryzyka i przyczynowości chorób.....	156
Dowody na rzecz związków przyczynowych.....	157
Zależność bezwarunkowa i warunkowa.....	161
15. Metody analizy wyników badań epidemiologicznych nad aynnkami ryzyka i etiologią choroby.....	163
Obliaanie ryzyka względnego w badaniach prospektywnych i eksperymentalnych.....	163
Obliaanie ryzyka względnego w badaniach retrospektywnych (kliniczno-kontrolnych).....	165

Obliczanie ryzyka względnego w próbach powiązanych	167
Ryzyko przypisane ekspozycji.....	168
Obliczanie ryzyka przypisanego w badaniach prospektywnych.....	170
Obliczanie ryzyka przypisanego w badaniach retrospektywnych (kliniczno-kontrolnych).....	171
16. Planowanie badania epidemiologicznego nad uwarunkowaniami środowiskowymi zdrowia i choroby.....	173
Formułowanie celu badania/hipotezy.....	173
Pomiary czynników środowiskowych.....	176
Pomiary efektów zdrowotnych.....	177
Określenie populacji badanej.....	179
Pora badania.....	179
Zbieranie danych.....	180
Przygotowanie kwestionariuszy.....	180
Źródła błędów.....	180
Błąd próby.....	182
Dobór próby losowej.....	183
17. Metody doboru próby losowej do badań epidemiologicznych.....	185
Wybór próby losowej.....	186
Etapy losowania.....	187
Losowanie proste.....	187
Losowanie warstwowe proporcjonalne.....	189
Losowanie warstwowe stałej liczby jednostek.....	189
Losowanie zespołowe.....	190
Losowanie systematyczne.....	191
Obliczanie niezbędnej liczebności próby.....	192
18. Wywiad w badaniach epidemiologicznych.....	195
Budowa kwestionariusza.....	197
Zawartość kwestionariusza.....	198
Treść i słownictwo pytań.....	198
Pytania otwarte i zamknięte.....	200
Kolejność i liczba pytań.....	202
Zasady zbierania danych za pomocą kwestionariuszy.....	203
Wybór metody zbierania wywiadu standaryzowanego.....	205
Kodowanie odpowiedzi.....	205
19. Wybór i definiowanie zmiennych.....	206
Skale pomiarowe proste.....	206
Skale pomiarowe złożone.....	210
Zalecana literatura.....	213
Zalecane pakiety statystyczne do analizy wyników badań epidemiologicznych.....	213
Aneks.....	215
Słowniczek terminów epidemiologicznych.....	285
Skorowidz.....	297